

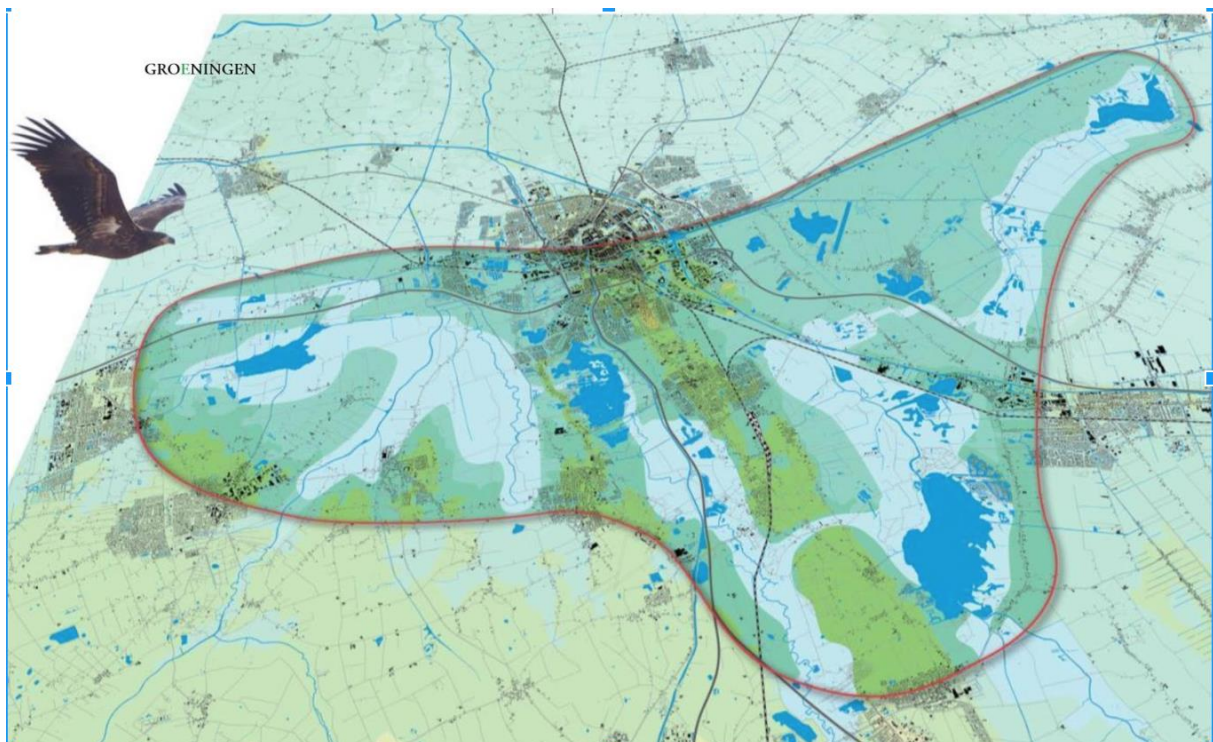
GROENINGEN

Samen werken aan de agenda van de laagveengordel

CONCEPT

Het project Groeningen omvat een voortzetting van het een aantal jaren geleden geïntroduceerde concept 'Laagveengordel'. Op de grens tussen de provincies Drenthe en Groningen, aan de West- en Oostkant van de stad Groningen zijn de afgelopen jaren uitgestrekte moerasgebieden aangelegd. Het gaat hier om een gebied van duizenden hectaren, lopend vanaf de Friese grens, via de Marumerlage, Leekstermeer, de Onlanden, Paterswoldsemeer, de zuidelijke wijken van de stad Groningen, het Zuidlaardermeer, richting het Schildmeer en het Roegwold. De natuurlijke ontwikkeling in deze regio vertoont nu al spectaculaire resultaten en maatschappelijk gezien is het gebied onder andere van belang voor waterberging en als recreatiegebied. Daarnaast biedt de regio talloze kansen om de natuur en ecologie te koppeling aan economische activiteit, zowel in de toeristische sector als in de ontwikkeling van nieuwe producten uit bijvoorbeeld organisch materiaal.

Echter: de gebieden in deze 'laagveengordel' ontwikkelen zich momenteel naast elkaar; er is nog geen overzicht van de gezamenlijke effecten en ontwikkelingen. Wanneer we het gebied 'Groeningen' als één geheel zien, creëren we een geweldig natuurpark van meer dan 8000 hectare, verbonden met omliggende landschappen, dorpen en met de stad. Hiermee heeft Groeningen meer potentie dan de Hoge Veluwe en kan het uitgroeien tot het mooiste woonwerklandschap van Nederland.

Het project *Groeningen* start daarom in fase I met een bewustwordings- en participatieproces. Hierin gaan natuurbeheerders, ondernemers, ondernemende burgers, maatschappelijke organisaties, onderzoeksinstanties en overheden in gezamenlijkheid op zoek gaan naar kansrijke scenario's op het gebied van samenhang in de regio en een gezamenlijke aanpak van urgente vraagstukken. Samen ontwikkelen de partijen een aanpak voor het behoud en versterking van de bijzondere ecologische waarden in het gebied door hieraan (nieuwe) economische dragers te koppelen.

DE AANLEIDING

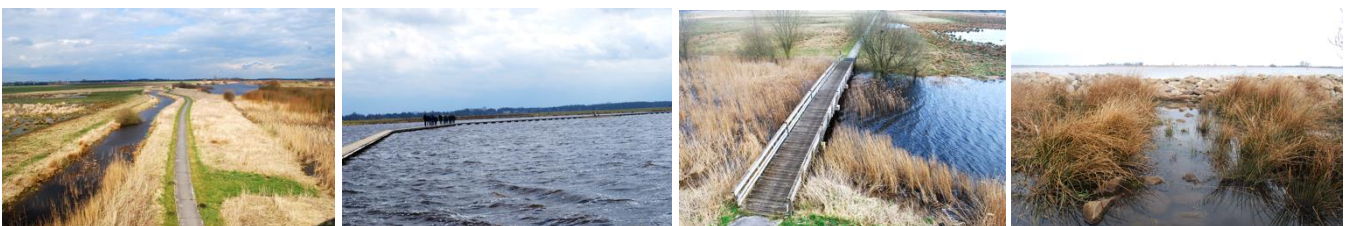
Rapport 'Verkenning Laagveengordel'

In opdracht van de Regio Groningen - Assen werd in november 2013 het rapport 'Verkenning Laagveengordel' opgesteld door Elzinga & Oterdoom Procesmanagement. Dit rapport bevatte tevens een agenda voor een vervolg. Uit het rapport komen een aantal belangrijke zaken naar voren. Ten eerste wordt geconcludeerd dat tot dan toe de 'laagveengordel' sectoraal of vanuit deelgebieden werd benaderd. Hierdoor is veel mensen ontgaan welke betekenis het gebied voor onze leefomgeving heeft en welke bijzondere kwaliteiten daar te vinden zijn. Tegelijkertijd is er juist behoefte aan samenwerking en afstemming op diverse opgaven die voor het hele gebied spelen (Oterdoom 2013).

Daarnaast concludeert het rapport het volgende: "De verkenning van de laagveengordel leert dat er een duidelijke meerwaarde ontstaat wanneer ontwikkelingen vorm en inhoud krijgen in samenhang met andere functies en deelgebieden. Dit vraagt om een goede afstemming tussen de betrokken partijen" (Oterdoom 2013).

Ten slotte agendeert het rapport een aantal urgente vraagstukken, die juist in deze samenhang kunnen worden ontwikkeld. Het gaat hierbij om onder andere klimaatverandering, nieuwe technologieën en methoden voor water- en natuurbeheer, nieuwe strategieën voor korte voedselketens en de ontwikkeling van nieuwe functies, producten en diensten in samenhang met het landschap. Bij dit laatste vraagstuk worden zowel kansen voor toerisme- en recreatie gezien, maar bijvoorbeeld ook voor de circulaire en 'biobased' economie.

Het project *Groeningen* neemt de conclusies van het rapport 'Verkenning Laagveengordel' als uitgangspunt en werkt in de eerste fase aan een gezamenlijk gedragen agenda voor het gebied. Hierdoor ontstaat de, door het rapport gewenste, intersectorale afstemming tussen de deelgebieden. Hierbij wordt ook nadrukkelijk gekeken naar de samenhang tussen de landelijke gebieden en de stad Groningen. De verbinding wordt zowel horizontaal als verticaal gezocht.

Staatsbosbeheer: De Groene Metropool

Als een van de initiatiefnemers van dit project zoekt Staatsbosbeheer juist naar zowel deze horizontale als verticale verbinding van het gebied. Deze verbindende gedachte sluit aan bij het nationale programma van Staatsbosbeheer: *De Groene Metropool*. Hierin wordt gezocht naar een duurzame verbinding tussen stad en natuur. Er wordt gestreefd naar een groen en waterrijk netwerk dat de stadscentra verbindt met omliggende natuurgebieden. Hiermee draagt het programma bij aan een aantrekkelijk woon- en vestigingsklimaat in en rond Nederlandse steden en een groene en gezonde omgeving, waarin mensen graag wonen, werken en recreëren. Om dit te bereiken echter, is intersectorale samenwerking met partijen binnen én buiten de stad noodzakelijk.

De Groene Metropool sluit perfect aan bij de ambities zoals geformuleerd in het rapport 'Verkenning Laagveengordel', waarin de uitdaging is geformuleerd om zowel meer samenhang te brengen tussen de deelgebieden als tussen de verschillende sectoren.

Staatsbosbeheer is hiermee de eerste partner in het *levende netwerk Groeningen*, waarin gezocht wordt naar een aanpak voor het koppelen van de bijzondere ecologische waarden van het gebied aan (nieuwe) economische dragers.

Samenwerking Staatsbosbeheer – Hanzehogeschool Groningen

In de zoektocht naar partners om het proces verder te brengen is Staatsbosbeheer de samenwerking aangegaan met de Hanzehogeschool en het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen van de Hanzehogeschool. In april 2017 is deze samenwerking geformaliseerd in een intentieovereenkomst tussen het College van Bestuur van de Hanzehogeschool en de landelijke directie van Staatsbosbeheer.

Het project *Groeningen* past goed in de beleidslijnen van de Hanzehogeschool, waarin de ambitie is uitgesproken om studenten, docenten en onderzoekers meer de samenwerking te laten zoeken met de beroepspraktijk. In een netwerk van Innovatiewerkplaatsen werken studenten, docenten en onderzoekers op multidisciplinaire wijze aan innovatieve vraagstukken van (regionale) ondernemers, organisaties, ondernemende burgers en overheden.

Niet alleen de Hanzehogeschool heeft deze ambities, ook andere onderwijsinstellingen omarmen deze werkwijze. Hiermee kan het onderwijs en onderzoek een ondersteunende bijdrage leveren aan de ontwikkeling en uitvoering van de kansrijke scenario's voor samenwerking, bijvoorbeeld voor de regio *Groeningen*.

HET VERVOLG: EEN BEWUSTWORDINGS- EN PARTICIPATIEPROCES

Om de conclusies uit het rapport 'Verkenning Laagveengordel' uit te werken, dient begonnen te worden met een bewustwordings- en participatieproces. Zoals geformuleerd in het rapport, zijn nog maar weinig mensen zich bewust van het gebied, welke bijzondere kwaliteiten daar te vinden zijn en welke meerwaarde het gebied in samenhang kan hebben. In de eerste fase van het project *Groeningen* focussen we daarom in eerste instantie op deze bewustwording, maar werken we tegelijk ook aan gezamenlijk eigenaarschap van het project.

Maatregel I: Groeningen als levend netwerk. Bouwen van een community (het participatieproces)

Het hoofddoel van *Groeningen* is uiteindelijk om de prachtige ecologie van het gebied te beschermen en te versterken, mede door economische dragers met elkaar te verbinden en door nieuwe economische dragers te ontwikkelen. In de eerste fase van het project betekent dit dat de belangrijkste mogelijke partners moeten worden gedefinieerd, geïnspireerd en verbonden aan het *levend netwerk Groeningen*. Deze mogelijke partners komen zowel uit het ondernemerslandschap, de groeiende hoeveelheid aan (burger)participatieve initiatieven, (maatschappelijke) organisaties, waterschappen, gemeenten, meerschappen, provincies en bewoners.

In samenwerking met het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen van de Hanzehogeschool wordt in deze fase van het project gewerkt aan een zogenaamd *Levend Netwerk Groeningen* of *Groeningen-community*. Een levend netwerk dat samen werkt aan een gemeenschappelijk doel. Hiervoor worden verschillende methodes gebruikt om vanuit de groep potentiële deelnemers partijen te inspireren, enthousiasmeren en te binden aan *Groeningen*. Beginnende met individuele bezoeken en gesprekken, wordt er toegewerkt naar frequente bijeenkomsten waarbij enerzijds gewerkt wordt aan de inhoud als aan het gezamenlijk eigenaarschap van *Groeningen*.

De vorming van dit *Levend Netwerk Groeningen* is een groeiend proces, waarbij gefocust wordt op het formuleren van een gezamenlijke innovatieagenda. Ervaring vanuit het lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen leert dat deze processen een trage aanloopfase hebben, waarbij partijen volgens een gezamenlijke manier moeten gaan redeneren. Echter: na een aantal ontmoetingen kan dit proces in een stroomversnelling raken. Het belangrijkste bij het coöperatieve processen is, naast het creëren van een gezamenlijk doel, het krijgen en uitspreken van vertrouwen in elkaar. Door in de aanloop naar, tijdens en na afloop van de manifestatieweek partijen regelmatig bij elkaar te brengen, werken we aan een stabiele vertrouwensband tussen de partijen en daarmee gelijktijdig aan het eigenaarschap van *Groeningen*.

In eerste instantie zullen de gezamenlijke partijen werken aan de gezamenlijke innovatieagenda, waarna er per agendapunt een deelcommunity zal worden gevormd, waarin op thematisch niveau op zoek gegaan wordt naar gezamenlijke projecten en financiering. Bij dit laatste zullen de communities geholpen worden door subsidieadviseurs vanuit onder andere het Lectoraat Duurzaam Coöperatief Ondernemen van de Hanzehogeschool.

Maatregel II: Manifestatieweek Groeningen (het bewustwordingsproces)

Een groot aantal partijen in het levende netwerk is op voorhand al te definiëren en te betrekken. Echter: we willen graag dat *Groeningen* zo breed mogelijk gedragen wordt. Om de bekendheid van het concept verder te brengen, organiseren we in de week van 19 t/m 23 november 2018 een manifestatieweek, waarin het concept van *Groeningen* groots gepresenteerd wordt en

waarin tegelijkertijd de mogelijke meerwaarde van het onderwijs wordt getoond. Circa 200 studenten vanuit tien verschillende opleidingen van onder andere de Hanzehogeschool en Terra MBO werken tijdens deze manifestatiweek aan innovatieve vraagstukken vanuit het levende netwerk.

Tijdens de gehele week zullen er allerlei activiteiten georganiseerd worden om *Groeningen* te presenteren. Op de maandag worden er tours door het gebied georganiseerd, de woensdag zal in het teken staan van 'de betekenis-economie' (met o.a. Kees Klomp, adviseur, mentor en ondernemer op het gebied van betekenisvol ondernemen), waarin we op zoek gaan naar businessmodellen, die hand in hand gaan met de natuur en ecologie. Op de vrijdag zal er een festival georganiseerd worden, waarin inspirerende sprekers zullen vertellen over de kansen in het gebied, er zal onder leiding van de Academie Minerva verder worden gewerkt aan het *Levend Netwerk Groeningen* en studenten zullen hun (voorlopige) onderzoeksresultaten presenteren.

Overigens wordt er, naast het organiseren van de eigen manifestatiweek, ook de samenwerking gezocht met andere evenementen en bijeenkomsten. Zo zal *Groeningen* een rol gaan spelen tijdens het Let's Gro Festival in Groningen, waarop onder andere studenten van het Noorderpoort College zullen gaan werken aan het vraagstuk hoe de stad beter te verbinden is met het platteland.

In de opmaat naar deze activiteiten zal actief alle vormen van media worden benaderd om een zo groot mogelijke groep partijen te informeren over de mogelijkheden voor *Groeningen* en de partijen daarbij gelijktijdig uit te nodigen deel te nemen aan het levend netwerk.

Maatregel III: Innovatiewerkplaats Groeningen

Om de continuïteit van het levend netwerk te waarborgen, is de Innovatiewerkplaats Groeningen geopend, waarin studenten van allerlei schoolinstellingen werken aan vraagstukken vanuit het *Levend Netwerk Groeningen*. Deze Innovatiewerkplaats is reeds geopend en de eerste resultaten zijn zichtbaar. Zo hebben studenten Communicatie van de Hanzehogeschool communicatiemiddelen voor *Groeningen* ontwikkeld (o.a. de website en een promotiefilm) en hebben studenten Chemie gewerkt aan een vraagstuk binnen de 'biobased economy': een nieuw businessmodel voor grasverwaarden.

De Innovatiewerkplaats Groeningen staat ten dienste van het levend netwerk (in opbouw), maar heeft ook de bedoeling om studenten meer te binden aan de regio waarin ze leven. Hierdoor vergroten we de kans dat talent behouden blijft voor de regio. Studenten zijn immers de potentiële bewoners, ondernemers en ouders van *Groeningen*.

DOELEN FASE I: GROENINGEN-DEAL EN TRANSITIEPROGRAMMA

Fase I van het project *Groeningen* stelt zichzelf ten doel om ten minste 25 partijen actief betrokken te hebben in het *Levend Netwerk Groeningen*. Deze partijen zullen in eerste instantie voornamelijk bestaan uit overkoepelende organisaties. Onder andere: natuurbeheerders, ondernemersverenigingen, marketingorganisaties, boerenorganisaties en lectoraten. Daarnaast stelt het zich ten doel om een zo groot mogelijke groep partijen te hebben geïnformeerd over *Groeningen* en te hebben uitgenodigd om deel te nemen aan het *Levend Netwerk Groeningen*, waardoor de basis van 25 partijen na afloop van de manifestatie snel kan groeien. Om dit te bereiken zullen alle mogelijke vormen van media worden ingezet.

Als resultaat van fase I formuleert het *Levend Netwerk Groeningen* een gezamenlijke *Groeningen-deal*, waarin wordt beschreven welke gezamenlijke innovatieagenda ze zullen gaan voeren. De kern van deze agenda zal gevormd worden door de agenda die reeds in het rapport 'Verkenning Laagveengordel' beschreven is.

Tenslotte zal fase I afgerond worden met het formuleren van een transitieprogramma, waarin het levend netwerk na heeft gedacht over de mogelijke vervolgen. Hierin zullen op zijn minst 5 concrete projecten worden gedefinieerd.

AANSLUITING BIJ REGIO GRONINGEN-ASSEN

Met het project *Groeningen* leveren we zowel een bijdrage aan de speerpunten 'Kwaliteit Stad en Land' en 'Versterken Economisch Kerngebied' van de Regio Groningen-Assen. Juist in de combinatie van het behoud en de versterking van de ecologische waarden van het gebied met de zoektocht naar nieuwe (betekenisvolle) verdienmodellen voor de regio, is het project *Groeningen* een aanvulling op de reeds bestaande activiteiten van de Regio Groningen – Assen. Daarnaast levert het een bijdrage aan het stimuleren van innovatie in verdienmodellen, maar ook aan een innoverende manier van regievoering over het gebied. Dit laatste via de netwerkaanpak die het project hanteert. Ten slotte werkt het via de merknaam *Groeningen* ook aan de regiomarketing van de regio.

TOELICHTING BIJ BEGROTING

Om dit project in fase I in deze vorm te willen laten slagen, is een projectbegroting van totaal €247.150 opgesteld. Hiervan vragen we €86.500 van de Regio Groningen – Assen. De partijen in het levende netwerk zullen de cofinanciering verzorgen. In eerste instantie betreft dit Staatsbosbeheer, de Hanzehogeschool en Terra MBO, maar ook de uren van andere partners in het levende netwerk zullen worden bijgehouden. Gezamenlijk zullen deze partijen een cofinanciering van minimaal €79.650 voor hun rekening nemen, maar hoogstwaarschijnlijk zal dit bedrag 'in kind' hoger uitvallen.

Om de cofinanciering te complementeren doen we een beroep op de 6 gemeenten die direct betrokken zijn bij deze regio en daarmee ook betrokken worden in het levende netwerk. Hiervoor zijn een aantal scenario's mogelijk. De Gemeente Slochteren heeft reeds voor de gemeentelijke herindeling een bedrag van € 27.500 bijgedragen aan het project. Dit kan gezien worden als de bijdrage van de huidige Gemeente Midden-Groningen. Aanvullend vragen we van de gemeenten Leek, Noordenveld, Groningen, Tynaarlo en Haren een bedrag van €10.700 om de cofinanciering te complementeren.

Het projectleiderschap van dit project is in handen van Staatsbosbeheer, waarbij het penvoerderschap wordt uitbesteed aan de Hanzehogeschool.

Benadrukt dient te worden dat dit project op geen enkele wijze overlap heeft met andere (subsidie)projecten binnen de portefeuille van de penvoerder Hanzehogeschool.

Wanneer de Regio Groningen – Assen en betrokken gemeenten besluiten om niet mee te financieren aan dit project, zal het project in sterk afgezwakte vorm verdergaan. Hierdoor wordt niet de kans verzilverd om het gebied als een geheel op te pakken en de versnipperde initiatieven om te vormen in een geheel. Dit project biedt de Regio Groningen – Assen een buitenkans om de laagveengordel een gezamenlijk gezicht te geven (regionaal, nationaal en wellicht zelfs internationaal) en daarmee een impuls te geven aan de economische aantrekkingskracht van het gebied.

